

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 147

van **JOHAN DANEN**

datum: 19 februari 2018

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Mijnsite Beringen - Bestemming Kolenwasserij

De Limburgse afdeling van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) riep de voorbije dagen op tot de ondertekening van een petitie om de kolenwasserij van de steenkoolmijn van Beringen te vrijwaren. Het is het grootste en het meest indrukwekkende industrieel gebouw in Vlaanderen, een mastodont van ijzer, staal, bakstenen en glas. Het werd in 1994 door de Vlaamse Regering wettelijk beschermd, op initiatief van toenmalig minister Johan Sauwens.

Daarmee werd een uniek complex in principe voor de toekomst veilig gesteld en was Vlaanderen een toonbeeld voor andere mijnregio's in Europa. De kolenwasserij van Beringen is de grootste getuige van de industriële geschiedenis van ons land en een van de laatste grote kolenwasserijen in West-Europa. In Péronnes-lez-Binche stak het Waalse Gewest 13 miljoen euro in de restauratie van de buitenkant van de gewapend betonnen kolenwasserij uit 1954. In het Ruhrgebied werd de vergelijkbare kolenwasserij van de mijn Zollverein gebruikt als vestiging van het Ruhrmuseum.

Ondanks de bescherming bleek al een hele tijd geleden dat de projectontwikkelaar van het mijnterrein, de pps-vennootschap (publiek-private samenwerking) be-MINE met dit gebouw 'verveeld zit' en dus alle pogingen doet om een slopingsvergunning te krijgen voor het grootste deel ervan.

Omwille van de omvang van het herbestemmingsproject werd gekozen voor een pps-structuur. Na een aanbesteding werd het project in juni 2009 toegewezen aan de nv be-MINE met als aandeelhouders de Limburgse Investeringsmaatschappij LRM, DMI Vastgoed en Van Roey Vastgoed. Er werd intussen reeds heel wat gerealiseerd, geïnvesteerd en ook gesubsidieerd. Voor de meeste mijngebouwen is intussen een nieuwe bestemming gevonden of in ontwikkeling.

Sedert verschillende jaren duiken er allerhande berichten op als zouden plannen gesmeed worden om de bescherming van de kolenwasserij (gedeeltelijk) op te heffen en (gedeeltelijk) te slopen. Daartegen was al heel wat protest.

Op 7 december 2016 stelde collega Bert Moyaers hierover een schriftelijke vraag (nr. 102). In zijn antwoord stelde de minister:

"1. De beslissing door de Vlaamse Regering om de gedeeltelijke opheffing van de beschermde site op te starten werd niet gebaseerd op een studie. Ze werd genomen bij de goedkeuring van de gewijzigde protocolovereenkomst betreffende de meerjarenplanning. (...)

2. Zoals u aanhaalt in uw vraag start ik de opheffing van een deel van de bescherming op omwille van de bijzonder hoge kosten voor de instandhouding van de site als geheel. Ik acht het maatschappelijk niet verantwoord om een dergelijk hoog budget te investeren in deze instandhouding."

Voor industriële gebouwen is de bescherming blijkbaar minder belangrijk en is er minder geld beschikbaar. Er wordt losser mee omgesprongen dan met een kerk, een klooster of een kasteel. Daar durft niemand voorstellen om één vleugel ofte 25% te slopen omdat instandhouding te duur zou zijn.

De Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie verzet zich met hand en tand tegen deze plannen, sedert het opduiken van de eerste geruchten over de bedreiging. Dit staat te lezen op de website [industrieelerfgoed.be](http://www.industrieelerfgoed.be). In 2017 maakte zij een rapport over aan Europa Nostra, het belangrijkste erfgoedplatform in Europa, in het kader van de campagne '7 Most Endangered', gevoerd in samenwerking met de European Investment Bank en met steun van het 'Creative Europe'-programma van de Europese Commissie. Die campagne wil burgers en overheden bewust maken en in actie doen schieten voor belangrijke bedreigde erfgoedsites.

De kolenwasserij werd door een expertencommissie geselecteerd voor de shortlist, waarop twaalf sites uit tien Europese landen prijken, waarvan een uit België: de kolenwasserij van Beringen, zie daarover: <http://www.industrieelerfgoed.be/content/kolenwasserij-beringen-most-endangered> Dit is een duidelijk signaal.

1. Hoever staat de procedure tot opheffing van de bescherming van een gedeelte van de kolenwasserij? Is hierover advies gevraagd en gegeven door het bevoegde adviesorgaan? Heeft de minister reeds een definitieve beslissing genomen? Zo neen, wanneer zal dat gebeuren?
2. Hoeveel bedraagt de kost voor de instandhouding van de site?
3. Be-MINE wil een deel van de site afbreken.
Welke andere bestemming heeft de organisatie op het oog?
4. Hebben de minister en zijn diensten hierover reeds overleg gepleegd met de VVIA en met andere betrokkenen?
5. Kan de minister begrip opbrengen voor de argumenten van de VVIA inzake de bescherming van de kolenwasserij?
6. Is onderzoek gedaan naar mogelijkheden inzake hergebruik van de kolenwasserij?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 147 van 19 februari 2018

van **JOHAN DANEN**

1. De procedure tot opheffing van de bescherming is nog niet ingezet. Er is dus nog geen advies gevraagd over de opheffing aan de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed.
2. In de veronderstelling dat met 'de site' het geheel van de beschermde voormalige steenkoolmijn van Beringen wordt bedoeld: de kost van de zuivere instandhouding van de voormalige steenkoolmijn is niet berekend, dit bedrag is dus niet gekend.
3. Er is tot op heden nog geen voorstel tot een nieuwe, concrete invulling of bestemming meegedeeld.
4. Er is op verschillende momenten overlegd over de toekomst van de mijnsite van Beringen, met name bij het opmaken meerjarenplanning in 2009 en de latere addenda. Het derde addendum bij de protocolovereenkomst werd op 11 december 2015 dan ook ondertekend door de stad Beringen, THV Mijnbouw, Be-Mine en door mezelf als vertegenwoordiger van de Vlaamse overheid. De Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) is bij brief ingelicht op 10 augustus 2017. Ik verstuurde een brief naar de secretaris van de Limburgse provinciale afdeling van de VVIA, de heer Ton Henrar, met een uitgebreide verantwoording het derde addendum bij de protocolovereenkomst.
5. De mijnsite van Beringen, is in 1994 volledig beschermd, inclusief het grote gebouw met de verschillende kolenwasserijen, dat op andere Limburgse mijnzetels niet mee is beschermd.

Naarmate de restauratie en herbestemming van de mijnsite vordert, echter, evolueren ook de inzichten met betrekking tot de praktische en financiële haalbaarheid van het behoud van de site. Het kolenwasserijencomplex maakt deel uit van een veel groter en ingewikkeld geheel, dat aanzienlijke beheers- en herbestemmingsuitdagingen met zich meebrengt, en waarin al sinds 2009 op grote schaal is geïnvesteerd. Men achtte het maatschappelijk niet verantwoord om bijkomend te investeren in de loutere bewaring van de kolenwasserijen 1 en 3. Een groot deel van het kolenwasserijencomplex wordt wel geconsolideerd, met name kolenwasserijen 2 en 4 en de losvloer. Een belangrijk deel wordt zelfs museaal ontsloten. Daarvoor geeft de Vlaamse overheid een aanzienlijke financiële steun.

Zolang de visie en de doelstelling van het oorspronkelijke masterplan overeind blijven, en met name het beoogde evenwicht tussen behoud, herbestemming, sloop en nieuwbouw, alsook de integriteit van het oorspronkelijke geheel in de mate van het mogelijke gerespecteerd wordt, kunnen voor concrete ontwikkelingsmogelijkheden en -knelpunten aangepaste oplossingen worden gezocht.

Rekening houdend met de financiële haalbaarheid van het beheer van de totale mijnsite in Beringen achtte men het verantwoord om de afbakening van de beschermde site aan te passen aan de geëvolueerde inzichten. Ik meen dat voor het behoud van de mijnsite van Beringen aanzienlijke en succesvolle inspanningen worden geleverd, waarbij zelfs voor zeer complex erfgoed zoals het

kolenwasserijencomplex een bevredigende oplossing is gevonden, en zelfs een representatief deel van de oorspronkelijke installatie kon worden gevrijwaard.

6. Als basis voor de ontwikkeling van de site is gewerkt op een bouwhistorische studie van 2004. In 2004 is er in opdracht van Mijnen nv door het architectenbureau Lambert-Vancoppenolle een bouwhistorische studie over het kolenwasserijencomplex uitgevoerd. De gebouwen zijn toen getoetst aan hun erfgoedwaarde, mogelijke herbestemming, bouwfysische staat en invloed op het financiële plan. Op basis van deze informatie werd een algemeen masterplan opgesteld.

Ondertussen is kolenwasserij 2 gerestaureerd. Deze kolenwasserij zal later bij de ontwikkeling van het museale luik van de site ook ontsloten worden. De restauratie van kolenwasserij 4 start dit jaar. In het kader van dit restauratiedossier zijn de mogelijke herbestemmingen van deze kolenwasserij onderzocht, vooral in functie van het opstellen van restauratieopties.

Het agentschap Onroerend Erfgoed is niet op de hoogte van onderzoeken naar nieuwe bestemmingen voor kolenwasserijen 1 en 3.